

Tompa Mihály tanári pályázata Miskolczra.

Tompa Mihály az 1845. év nyarat barátja, Szemere Miklós *vendégmarasztó házi üszkénél* töltötte s mivel tanulmányait egy évvel azelőtt tulajdonképpen bevégezte, jövő életpályájáról gondolkodott. Sárospataki iskolai tanulmányai a papi s ügyvédi pályákra készítették elő, de az akkori tanulmányi rend szerint az előbbihez még káplánság és papi vizsgát, az utóbbihoz pedig joggyakorlat (patvaria) s ügyvédi vizsga kellett. Tompa azonban egyelőre szeptemberben visszament Patakra, hol beiratkozott ugyan mint ismétlő az akadémiára, de nem annyira teológiával, mint inkább *Népregéi és mondái* befejezésével foglalkozott. Patakról ekkor hirdetett előfizetést s ismerőseihez gyűjtőleveket küldözgetett. A készülő kötetről a *Pesti Divatlap* is megemlékszik.¹

Az ifjú költő hangulatát, terveit szépen jellemzi 1845 október közepén barátjához, Fekete Károlyhoz, ki Miskolczon káplánkodott és nevelősködött, küldött levele. „Én — írja — a diáki életet testemből-lelkemből meguntam. Erre sokat tett az egy évi eperjesi szabad életem, másrésről sok — biztosan mondhatom — nagy emberek, legalább melletttem nagyok barátsága s irodalmi életem. Igen gyermekesnek találom már iskolázni! Ez okból karácsonykor végkép elhagyom Patakot, addig sem sokat leszek itt, mivel kiadandó *Népregéim* nyomtatása ügyében vagy Pestre, vagy Kassára utazom; ebből biztosan leend pár száz forint hasznom, ezzel beülök egy vagy más jóakaróhoz vagy barátomhoz s néhány hét alatt papi vizsgálatra elkészülvén, káplán leszek valahol.“²

Ekkor azonban oly esemény jött közbe, mely elhatározására döntő hatással volt. *Osváth* Lajos, a miskolczi református liczeum költészeti

¹ „Tompa Mihály, fiatal költőink jobbainak egyike, előfizetés útján egy kötetnyi *Népregét* adand nem sokára a közönség kezébe. Költői szép nyelve felette ajánlatossá teszi.“ 1845. szeptember 18-iki száma.

² Tompa Mihály levelei Fekete Károlyhoz (1843—54.) Közlő Nagy Pál, tornaljai lelkész, gömörri esperes. Rozsnyói Híradó 1882. évi 13—17. sz.

és felső szónoklati osztályának tanára, mint akkor írták *közoktatója*, 1845 október 23-án hirtelen meghalt s helyére a miskolci református egyháztanács sürgősen pályázatot hirdetett. Mintha éppen Tompa számára üresedett volna meg ez az állás. Miskolczon sok ismerőse volt, apja húsz éve itt lakott; költői működését pedig már kezdték ismerni és megbecsülni. Joggal remélhette hát, hogy megválasztják. Ezért azonnal Miskolczra utazott s benyújtotta pályázó levelét.

A miskolcziak azonban nem váltották be Tompa reményét. Sokkal gyorsabban elintézték az ügyet, mint várni lehetett volna és egy kéznél lévő miskolczai káplánt hívtak meg a tanszék helyettesítésére.

Az október 31-én tartott iskolai tanácsból Lőrincz János miskolczai segédpapot szólították fel helyettesítésre, ki *dicséretes készséggel* ajánlott is.

A tanszék betöltése alkalmával tartott előleges értekezlet a jelentkező pályázók közül „tiszt. Scholtz Sámuel helybeli segédpapot, Tompa Mihályt („a sárospataki anyaiskolában tanuló jeles ifjú és költő“) s Bartók Gábor szigeti tanító urakat vélte választás végett ajánlandóknak.“

A tanárválasztó egyházközségi tanácsülés 1845 november 2-án folyt le Palóczy László segédfőgondnok elnöklete alatt a négy lelkész, Papp János igazgató oktató, huszonhárom tanácsnok, azután a főjegyző, két algondnok s egyházfiak részvételével. A választás a fiatal költőre keserű csalódást hozott. Rajta is beteljesült a régi igazság, hogy senki sem próféta a saját hazájában. Az egyháztanács nagy többsége *Scholtz* (utóbb *Solymossy*) Samu miskolczai káplánt, egy különben köztiszteletben álló művelt fiatal embert, az iskola egykori növendékét, választotta meg. A választás eredményét az egyháztanács jegyzőkönyv szükségesnek találta bővebben is megokolni.¹

A költőt mélyen bántotta ez a vereség. Azt hitte, hogy fiatalkori hanyatásai véget érnek s talán szíve választottját, *Böszörményi* Katalint

¹ „A' mennyiben az ajánlott egyének közül főkép tiszt. Solcz Sámuel úr és Tompa Mihály tünnek ki, — az első iránt kifejlett s' abból eredett hajlamnál fogva, hogy mint iskolánk egykori jeles növendékje, majd az alsó szófüzeti osztálynak két éveken által — kitűnő szorgalommal és haszonnal működött tanítója, végre ismét az alsó szónoklati osztályban, annak rendes köztanítója hosszas betegeskedése miatt — félévig közmegelegedést nyert helyettes tanító, magát már ez előtt is azon mértékben érdemesítette, — hogy abbeli kitűnő érdemeinek adandó alkalommal figyelembe vételük s megjutalmazásuk iránt is — köz szóval megbiztattott, de erköltsi magaviselésének tisztasága is közönségesen ismertetik: tiszt. Solcz Sámuel úr a költészet és felső szónoklati osztályok köztanítójává a' nagy többség akaratával elválasztott s egy küldöttség által az úgynevezett Chartának is közlésével elválasztatása tudtára adatván — azt köszönettel elfogadta és a köztanításra magát följajánlotta.“

is nőül veheti. Most mind ennek vége lett. Keserű panaszát a *Pusztán* című világfájdalmas költeményében öntötte ki.

Utóbb a végzet rendelésébe egészen belenyugodott. Belátta, hogy a tanári pálya nem neki való. A nevelő legfontosabb tulajdonsága hiányzott belőle: az önfeláldozó türelem. *Solymossynak*, kit utóbb legjobb barátai közé sorozott, barátságos beszélgetés közben gyakran mondogatta, hogy ebben az esetben az vesztt, a ki nyert s az nyert, a ki vesztt.

Más pálya után nézett. Elbúsultában az egyházi pályáknak bosszúsan hátat fordított s 1845 december elején ügyvédségre készülendő, Pestre költözött.

Dr. Nagy Sándor.